

XALQARO NORDIK UNIVERSITETI

**«O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASINI
AMALGA OSHIRISH YO‘NALISHLARI VA
ISTIQBOLLARI YOSHLAR NIGOHIDA»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA**

Toshkent – 2024

<i>Normurodova S.B., Shodmonov R.G'. Til va marketing</i>	166
<i>Odilova D.O., Shodmonov R.G'. East asia counturies languages and cultures .</i>	171
<i>Nabiyeva N.A., Shodmonov R.G'. Til o'qitish usullari; o'rganilayotgan tillarni o'qitish uchun qo'llaniladigan usullar, til o'rganishning foydali tomonlari.....</i>	176
<i>Narzullayeva A.Sh., Shodmonov R.G'. Onlayn til o'rganish platformalari</i>	180
<i>Junaydullaxonova M.A., Shodmonov R.G'. Kitobxonlik va uning mohiyatini anglash</i>	184
<i>Yaxshiboyeva M.B., Shodmonov R.G'. Dunyo tillarining soni va turkiy til</i>	189

II SHUBA

<i>Абдалов А.Б. Роль развития рынка ценных бумаг в дальнейшем повышении инвестиционной привлекательности страны</i>	193
<i>Saidova I.X. Investitsion muhit va uni belgilovchi omillar (kambag'allik darajasi va o'zbekiston sharoitida unga ta'sir qiluvchi omillar.)</i>	199
<i>Sunnatullayeva M.G'. Aholi salomatligini ta'minlash bo'yicha islohotlar - xalq kelajagi uchun poydevor masalalari.....</i>	205
<i>Kenjayev N. Temuriyzoda shohruh mirzo hukumronligi davrida temuriylar saltanatida aholi salomatligini ta'minlash bo'yicha tabobat maktablarining faoliyati.....</i>	208
<i>Атаджанова А.У. Определить концентрированной системы в составе чёрный смородины выращиваемой в хорезмской области.....</i>	211
<i>Mohinur Sh.Sh., Shodmonov R.G'. Alohida ehtiyojga ega bo'lgan bolalarga inklyuziv ta'limning o'rni.....</i>	213
<i>Sobirjonova D., Shodmonov R.G'. Koxlear implant bolalar bilan olib boriladigan korreksion ishlar.....</i>	218
<i>Sayfullayeva F., Shodmonov R.G'. Bolalardagi senzitiv davr va nutq rivojlanishi</i>	222
<i>Xamidullayeva M.J., Shodmonov R.G'. Maxsus pedagogika va uning bo'limlari</i>	226
<i>Alieva F., Shodmonov R.G'. Ko'rishda nuqsoni bo'lgan bolalar</i>	230
<i>Qurbonova K.A., Shodmonov R.G'. Bolalarda musiqani rivojlantirish.....</i>	234
<i>Komilova R.D., Shodmonov R.G'. Harakat tayanch a'zolarida buzilish bo'lgan bolalar</i>	237
<i>Turlibekova O., Shodmonov R.G'. Aqli zaif tushunchasi</i>	242
<i>Abdugafurova A., Shodmonov R.G'. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar....</i>	247
<i>Zayniddinova M.Sh., Shodmonov R.G'. Daun sindromli bolalar</i>	251

SANOAT KORXONALARI VA TARMOQLARI KOOPERATSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI

Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li¹

¹Farg'ona Politexnika instituti

Tayanch doktorant

murodil.xomidov@inbox.ru

Annotatsiya: Dunyoning turli mamlakatlaridagiga o'xshab yurtimizda ham sanoat muhim tarmoq sanaladi va uni rivojlantirish bugungi kunning dolzarb masalasidir. Ushbu tezisdagi ishlab chiqarish jarayonlarini rivojlantirishni sanoat kooperatsiyasi shakli orqali harakterlanishini bir muncha tahlil qilamiz va uning asosiy huquqiy asoslariga to'xtalib o'tamiz.

Kalit so'zlari: sanoat kooperatsiya, kichik biznes, huquqiy islohotlar, kichik biznes, infratuzilmasi, venchur kapital, sanoat, korporativ boshqaruv, klaster, mahalliyashtirish

Аннотация: Как и в других странах мира, в нашей стране промышленность является важной отраслью, и ее развитие является сегодня актуальной проблемой. В данной диссертации мы несколько проанализируем характеристику развития производственных процессов через форму производственной кооперации и коснемся ее основных правовых основ.

Ключевые слова: промышленная кооперация, малый бизнес, правовые реформы, малый бизнес, инфраструктура, венчурный капитал, промышленность, корпоративное управление, кластер, локализация.

Abstract: Like in other countries of the world, industry is an important sector in our country, and its development is a pressing issue today. In this thesis, we will somewhat analyze the characterization of the development of production processes through the form of industrial cooperation and touch on its main legal foundations.

Key words: industrial cooperation, small business, legal reforms, small business, infrastructure, venture capital, industry, corporate management, cluster, localization

Asosiy qism. Mamlakatimizda ham, xalqaro miqyosda ham talab yuqori bo'lgan mahsulotlarni ishlab chiqarish bo'yicha sohada kooperatsiya aloqalarini yo'lga qo'yish, xo'jalik yurituvchi subyektlarning o'zaro hamkorligi uchun qulay shart-sharoit yaratilgani mamlakatimiz iqtisodiyotini jadal rivojlantirishning eng muhim shartidir. Ichki bozordagi ehtiyojlar miqdorini o'rganish natijalariga ko'ra, sanoat kooperatsiyasi va muayyan turdagi tovarlar ishlab chiqarishni oshirish uchun amalga oshirilmagan imkoniyatlar mavjud. Sanoat kooperatsiyasining yetuk tizimi qo'shimcha iqtisodiy o'sishni 2,3-3,0 foiz darajasida ta'minlash imkonini beradi.

Ishlab chiqarishning kooperatsiyalashuvi rivojlanishining zamonaviy xususiyati bu ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarda birlashuvni namoyon bo'lishi bilan ifodalanadi. Iqtisodiy rivojlanishning barqarorligi korxonalarni hamkorlikda faoliyat olib borishi va ma'lum sanoat tarmog'i strukturasi xususiyatlari bilan

belgilanadi. Iqtisodiy o'sishning boshqa mumkin bo'lgan determinantlarini, masalan, tadqiqot va ishlanmalar, intellektual mulk huquqidan foydalanish va iqtisodiy erkinlik esa mamlakatning iqtisodiy taraqqiyotida muhim omili ekanligini anglatadi.

Sanoat kooperatsiyasini kompleks rivojlantirish hududiy dasturlari va klaster loyihalarini amalga oshirish natijasida yirik tadbirkorlik sub'ektlari mehnat unumdorligi va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, kichik biznes sub'ektlari esa mavjud uskunalarni ishlab chiqarish buyurtmalari bilan yuklash, shu bilan birga vazifalarni avtomatik ravishda hal etish imkonini beradi.

Umuman olganda, sanoat kooperatsiyasi mintaqaviy iqtisodiyotni yanada tarkibiy qayta qurishga, sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga va Rossiya mintaqalarining ijtimoiy-iqtisodiy ahvolini yaxshilashga yordam beradi. Sanoat tarmoqlari va korxonalari kooperatsiyasi yuqoridagi ijobiy tomonlarini hisobga olgan holatda davlatimiz ham ushbu jarayonlarni yanada jadallashtirish maqsadida bir qancha xuquqiy xujjatlarni ishlab chiqdi va bir qancha ishlar belgilab olindi.

Mahalliy va xorijiy bozorlarda talab yuqori bo'lgan mahsulotlar ishlab chiqarish uchun sanoatda kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish, xo'jalik yurituvchi subyektlar o'rtasida o'zaro hamkorlik uchun qulay shart-sharoitlar yaratish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 01.05.2019 yildagi PQ-4302-son "Sanoat kooperatsiyasini yanada rivojlantirish va talab yuqori bo'lgan mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish chora-tadbirlari" to'g'risida qonuni izolandi.[1]

Ushbu qaror doirasida mamlakatimizda sanoat kooperatsiyasini takomillashirish bo'yicha quyidagi vazifalar belgilandi.

- sanoat mahsulotlari bozorining barcha qatlamlaridagi xo'jalik yurituvchi subyektlarni maqsadli jalb qilish, barcha manfaatdor doiralarga respublikada ishlab chiqarilayotgan sanoat mahsulotlarining turlari, texnik tavsiflari va sifat ko'rsatkichlari to'g'risida batafsil ma'lumot berish orqali dasturiy chora-tadbirlarni amalga oshirish va muntazam ravishda sanoat yarmarkalari o'tkazish;

- hamkorlar topish, xo'jalik, shu jumladan uzoq muddatli hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yishning muhim vositasi sifatida elektron kooperatsiya portalining faoliyatini tashkil etish, unda sanoat mahsulotlari yetkazib berish bo'yicha xo'jalik shartnomalarini (kontraktlarni) tezkorlik bilan masofadan tuzish imkoniyatini taqdim qilish;

- texnoparklar va kichik sanoat zonalarini tashkil qilish, davlat xaridlari tizimi orqali mahalliy ishlab chiqaruvchilar uchun barqaror talabni shakllantirishni nazarda tutadigan davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlarini amalga oshirish.

Bundan tashqari O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 24.01.2022 yildagi PQ-99-son "Respublikada ishlab chiqarishni rivojlantirish va sanoat kooperatsiyasini kengaytirishning samarali tizimini yaratish chora-tadbirlari" to'g'risida qarori ham bu yo'nalishni yaxshilashga qo'yilgan muhim qadamlardan sanaladi.[2] Bu qaror doirasida esa kelgusi yillarda ishlab chiqarishni korxonalar va

tarmoqlar kooperatsiyasi asosida rivojlantirishni quyidagi ustivor yo'nalishlari belgilandi:

- yirik investitsiya loyihalari bo'yicha xalqaro tenderlar o'tkazish jarayonida mahalliy mahsulot va xizmatlar ishlab chiqaruvchilarning qatnashish imkoniyatlarini kengaytirish, shuningdek, boshqa teng shart-sharoitlarda sanoat va qurilish maqsadlarida ishlatiladigan mahalliy mahsulotlarni yetkazib berish uchun ularga qulayliklar yaratish;

- ichki bozorda talab yuqori bo'lgan mahsulot ishlab chiqarishni tashkillashtiradigan tender savdolari ishtirokchilariga asosiy ishlab chiqarish ehtiyojlari uchun tez eskiradigan uskunalar, butlovchi va ehtiyot qismlarni o'rta muddatli kafolatlangan shartlarda xarid qilish bo'yicha imkoniyatlar berish;

- Respublika xo'jalik birlashmalari va korxonalari, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari bilan birgalikda o'tkazilgan tarmoq sanoat yarmarkalari natijalarini hisobga olgan holda quyidagilarni nazarda tutuvchi, Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan 2022-yilga mo'ljallangan mahsulotlar ishlab chiqarish va sanoat kooperatsiyasini kengaytirish

- tarmoqlararo kooperatsiyani qo'llab-quvvatlash sohasida transferga tayyor ilmiy ishlanmalar va texnologiyalarni tijoratlashtirish maqsadida Elektron kooperatsiya portali orqali sotishga ruxsat beriladi

- kimyo sanoati, charm-poyabzal, to'qimachilik, farmatsevtika, metallurgiya, qog'oz, mebel va qurilish materiallari sanoati korxonalari negizida, shu jumladan respublikadagi ixtisoslashtirilgan korxonalar bilan kooperatsiya asosida yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan yangi turdagi mahsulotlarni o'zlashtirish uchun foydalaniladigan kimyo mahsulotlari, ayniqsa, polimer materiallar va yarim tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni o'zlashtirish

Xulosa va takliflar. Xulosa sifatida shuni aytish kerakki ishlab chiqarish bo'yicha sohada kooperatsiya aloqalarini yo'lga qo'yish, xo'jalik yurituvchi subyektlarning o'zaro hamkorligi uchun qulay shart-sharoit yaratilgani mamlakatimiz iqtisodiyotini jadal rivojlantirishning eng muhim shartidir. Ichki bozordagi ehtiyojlar miqdorini o'rganish natijalariga ko'ra, sanoat kooperatsiyasi va muayyan turdagi tovarlar ishlab chiqarishni oshirish uchun amalga oshirilmagan imkoniyatlar mavjud.

Sanoat firmalariga o'zlarining ixtirochilik salohiyatini samarali ro'yobga chiqarishda yordam berishdan tashqari, xalqaro hamkorlikning o'sishi kichik, yirik va o'rta biznes bir-biri bilan muloqot qilishlari kerak bo'lgan forumni ta'minlaydi. Ushbu mexanizmning ishlashi uchun xalqaro hamkorlik jarayonlarini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish va xalqaro hamkorlikning turli shakllari orqali korxonaning innovatsiyalar salohiyatini oshirish imkoniyatlari to'g'risida xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning xabardorligini oshirishga qaratilgan bir qator siyosatlarini amalga oshirish kerak. ishlab chiqilishi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. *Adams J.D., Marcu M. R&D Sourcing, Joint Ventures and Innovation: A Multiple Indicators Approach.* Cambridge: National Bureau of Economic Research, Inc. 2004. P. 6.
2. Berkinov B.B., Aynaqulov M.A. “Kichik tadbirkorlik korxonalarining yirik korxonalar bilan ishlab chiqarish kooperatsiyasi”. Monografiya - Jizzax.: 2004-114 b. // Berkinov B.B., Aynakulov M.A. "Production cooperation of small business enterprises with large enterprises". Monograph - Jizzakh.: 2004-114 p.
3. Джид Чарльз. Сотрудничество Пер.с франков. Шапиро И. А. Под ред. и с пред. В.Ф.Тотомьянца.СПб.,1909
4. *Gomes-Casseres B., Hagedoorn J., Jaffe A. Do Alliances Promote Knowledge Flows // Journal of Financial Economics.* 2006. № 80. P. 5–33.
5. Isanov A.P., “Transformatsiya negizida xo’jalik yuritish klasteribo’yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi” “Computer science and engineering technologies” International scientific and technical conference on October 14-15, 2022.
6. Корелин А.П. Кооперация и кооперативное движение в России. 1860-1917 гг. М., 2009 г.
7. Xomidov, M. (2023). Analysis of the current state of innovation implementation in improving the competitiveness of industry. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 3(2), 56-64.
8. Xasanboy o’g’li, X. M. (2023). Mamlakatimiz iqtisodiyotini takomillashtirish jarayonida innovatsiyalarni joriy etishning o’rni. *qo’qon universiteti xabarnomasi*, 1, 69-72.

IJTIMOIIY SOHANI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT BYUDJETINING O’RNI

Meyliev Obid Raxmatullayevich¹

*¹Toshkent moliya instituti dotsenti,
iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)*

Gofurova Kamola Xayrulla qizi²

*²Toshkent Davlat Iqtisodiyoti Universiteti
moliya fakulteti talabasi
gofurovakamola4@gmail.com*

Annotatsiya. Ushbu tezisdan mamlakatimizning ijtimoiy holatini yaxshilash, bunda ta’lim, sog’liqni saqlash, sport, madaniyat va boshqa ijtimoiy sohalarga davlat tomonidan berilgan e’tibor, bir moliya yili uchun tuzilgan davlatning funksiyalari hamda uzoq muddatga mo’ljallangan strategik maqsadlari va unda davlat byudjetining ahamiyati haqida ma’lumot berilgan.

Kalit so’zlar: Davlat byudjeti, davlat byudjeti xarajatlari, ijtimoiy xarajatlar.

Mamlakatimizda, jumladan rivojlangan hamda rivojlanayotgan davlatlar tomonidan davlatning asosiy moliyaviy maqsadi ijtimoiy va iqtisodiy sektorni